

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет соціальних комунікацій і музейно-туристичної діяльності
Кафедра інформаційних технологій

Силабус
навчальної дисципліни
«МЕДІЙНА ТА ІНФОРМАЦІЙНА ГРАМОТНІСТЬ»

Галузь знань – 02 Культура і мистецтво

Спеціальність – 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Освітньо-професійна / освітньо-наукова програма – Інформаційна та документаційна діяльність

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Харків, 2021

Силабус склав/склала:
канд. наук із соц. комунікацій, доцент кафедри
інформаційних технологій, Шелестова А. М.

Мова навчання – українська

Силабус затверджено на засіданні кафедри інформаційних технологій

Протокол № 2 від «27» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри інформаційних технологій _____ Георгій АСЄЄВ

Силабус затверджено на засіданні ради факультету соціальних комунікацій і музейно-туристичної діяльності

Протокол № 1 від «27» серпня 2021 р.

Голова ради факультету _____

Алла СОЛЯНИК

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

Назва дисципліни / освітньої компоненти	Медійна та інформаційна грамотність
Викладач (- і)	Шелестова Анна Миколаївна
Контактний телефон та e-mail викладача	068-607-58-07 anna_shelestova@ukr.net
Інформація про консультації	Четвер на 5-тій парі
Логіка вивчення курсу	Пререквізити: інформаційні технології (основи роботи із сучасними інформаційними технологіями та системами), комп'ютерні презентації (основні правила інформаційного дизайну). Постреквізити: «Технології Інтернет-реклами», «Інтелектуальна власність», проходження виробничої практики (стажування) і підготовка освітньо-кваліфікаційних робіт (написання міждисциплінарних курсових, дипломної роботи тощо).

2. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Дисципліна належить до переліку вибірових навчальних дисциплін, що пропонуються в рамках освітньої підготовки бакалаврів спеціальності Інформаційна та документаційна діяльність. Вона забезпечує загальний розвиток здобувача освіти та спрямована отримання та розвинення у студентів навичок медійної та інформаційної грамотності, критичного мислення у роботі з інформаційними джерелами, медійними продуктами, навчки вирізняти маніпуляції у заголовках та текстах та навчки користуватися міжнародними та українськими технологічними інструментами перевірки інформації тощо. Оволодіння програмою курсу сприяє виконанню здобувачем освіти завдань із інших дисциплін за навчальним планом, які пов'язані із дослідженням інформаційних джерел із теми, узагальненням теоретичного матеріалу, підготовкою доповідей, написанням рефератів та курсових робіт.

3. МЕТА КУРСУ

розвинення у студентів навички критичного мислення у роботі із інформаційними та медійними продуктами, навчити вирізняти маніпуляції у заголовках та текстах та навчити користуватися міжнародними та українськими технологічними інструментами перевірки.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

(визначаються відповідно до освітньо-професійної / освітньо-наукової програми)

ПРН 1. Володіти знаннями з теорії і практики інформаційної діяльності щодо впровадження та використання технологій документних комунікацій в мережі Інтернет та в соціальних мережах;

ПРН2. Володіти знаннями з теорії і практики інформаційної діяльності щодо впровадження та використання комунікаційних технологій у соціальних системах, мультимедійного забезпечення інформаційної діяльності, технологій веб-дизайну та веб-маркетингу;

ПРН4. Володіти знаннями з теорії і практики інформаційного менеджменту, технологій створення і підтримки функціонування електронних інформаційних ресурсів, вивчення та задоволення інформаційних потреб користувачів;

ПРН5. Володіти інформаційною культурою, вміти узагальнювати, аналізувати і синтезувати інформацію в діяльності, пов'язаній із її пошуком, накопиченням, зберіганням і використанням;

ПРН7. Застосовувати знання і розуміння для формулювання і вирішення завдань для удосконалення інформаційно-документних систем;
ПРН9. Кваліфіковано використовувати типове комп'ютерне та офісне обладнання;
ПРН13. Застосовувати сучасні методики і технології автоматизованого опрацювання інформації, формування та використання електронних інформаційних ресурсів та сервісів;
ПРН14. Оцінювати отримані результати та аргументовано захищати прийняті рішення щодо можливостей професійного застосування новітніх інформаційно-комп'ютерних та комунікаційних технологій.
ПРН15. Уміти спілкуватися, застосовуючи усну, письмову та електронну комунікацію українською мовою та однією з іноземних мов.

5. КОМПЕТЕНТНОСТІ

(визначаються відповідно до освітньо-професійної / освітньо-наукової програми)

ЗК1) здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
ЗК2) здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
ЗК3) знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.
ЗК5) навички використання інформаційних і комунікативних технологій;
ЗК6) здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел;
ЗК8) здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;
ЗК10) здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
ФК1) здатність здійснювати відбір, аналіз, оцінку, систематизацію, моніторинг, організацію, зберігання, розповсюдження та надання в користування інформації та знань у будь-яких форматах;
ФК2) здатність використовувати методи систематизації, пошуку, збереження, класифікації інформації для різних типів електронних носіїв;
ФК3) здатність використовувати сучасні прикладні комп'ютерні технології, програмне забезпечення, мережеві та мобільні інформаційні технології для вирішення завдань спеціальності;
ФК4). Здатність аналізувати закономірності функціонування потоків та масивів документів та електронних даних.
ФК6) Здатність підтримувати ділову комунікацію з усіма суб'єктами інформаційного ринку, користувачами, партнерами, органами влади та управління, засобами масової інформації, зокрема засобів електронної комунікації;
ФК8) здатність проектувати, створювати та адмініструвати інформаційні системи та ресурси (продукти та послуги);
ФК9) здатність використовувати прикладні соціокомунікаційні технології в умовах сучасної інформаційно-технологічної інфраструктури;
ФК14) здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності, постійного підвищення рівня інформаційної культури;
ФК 15) здатність опановувати та застосовувати технології системного аналізу інформаційної діяльності.

6. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Ознаки курсу	Вибіркова
--------------	-----------

Формат курсу	Денна форма навчання, <u>3-й</u> семестр(и)
Обсяг курсу	Зазначте за навчальним планом (відповідно до робочого навчального плану поточного навчального року):
	кількість кредитів – 4
	загальна кількість годин – 120
	аудиторних – 40
	самостійної роботи – 80
	тижневих годин для денної форми навчання – 2
Технічне і програмне забезпечення / обладнання	ПК, програмне забезпечення та онлайн-сервіси, освітні онлайн-платформи
Форми, види навчальних занять та методи навчання (відповідно до навчального плану)	Форми: навчальні заняття, самостійна робота, контрольні заходи Види: лекції / семінарські Методи: Пояснювально-ілюстративний, частинно-пошуковий (евристичний), репродуктивний, набуття знань, практичний, словесний, наочний, формування умінь і навичок, використання знань творча діяльність, закріплення, перевірка знань, умінь і навичок.
Поточний контроль	усне опитування, перевірка якості виконання семінарських завдань та самостійної роботи
Підсумковий контроль	залік
Політика курсу*	<ul style="list-style-type: none"> дисциплінарні та організаційні вимоги: дисциплінованість; дотримання субординації; чесність; відповідальність; робота в аудиторії з відключеними мобільними телефонами; взаємоповага; дедлайни, запізнені завдання, пропущені завдання (лікарняні, академічна мобільність та ін.): кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених студентам критеріїв, а також мотивується в індивідуальному порядку на вимогу студента; у випадку не відпрацювання студентом усіх передбачених предметом занять до заліку він не допускається; пропущені заняття обов'язково мають бути відпрацьовані. Форму і час відпрацювання студент та викладач взаємопогоджують; відповідальність викладача та здобувача вищої освіти: викладач та студент зобов'язуються дотримуватися та виконувати встановлені норми та правила поведінки та взаємодії у аудиторії; плагіат, академічна доброчесність (зазначити обов'язково): плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі; недопустимі підказки і списування у ході практичних занять, контрольних роботах, на іспиті.

7. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	сем	інд	с.р.		л	п	сем	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Розділ 1. «Загальне поняття про медіа»													

Вступ													
Тема 1. Основні поняття медійної грамотності. Масова комунікація	12	2		2		8							
Тема 2. Правові засади медіа діяльності у суспільстві. Авторське право та суміжні права у медіапросторі	12	2		2		8							
Тема 3. Професійні стандарти в медіа та маніпулювання при їх порушенні	12	2		2		8							
Тема 4. Медіа як бізнес	12	2		2		8							
Разом за розділом 1	48	8		8		32							
Розділ 2. «Види медіа»													
Тема 5. Телебачення. Кінематограф. Газети. Журнали. Радіо. Відеоігри	12	2		2		8							
Тема 6. Загальні тенденції в сфері нових медіа. Інтернет	12	2		2		8							
Разом за розділом 2	24	4		4		16							
Розділ 3. «Вплив медіа»													
Тема 7. Вплив медіа на розвиток особистості	12	2		2		8							
Тема 8. Маніпуляції в медіа	12	2		2		8							
Тема 9. Реклама як інструмент маніпуляції. Використання мотивів підсвідомого впливу	12	2		2		8							
Тема 10. Аналіз медіа текстів різних видів медіа	12	2		2		8							
Разом за розділом 3	48	8		8		32							
Усього годин	120	20		20		80							

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Шкала орієнтовного нарахування балів за основні форми навчальної діяльності:

Розподіл балів за формами контролю.

- відвідування лекцій (пара) — 1; ...10 пар — до 10 балів
- виконання семінарського завдання – 4;....10 семінарів – до 40 балів
- письмове опитування — 5; .... 2 опитування до 10 балів
- виконання самостійного завдання — 2; 10 самостійних завдань — до 20 балів

Можлива кількість балів, набраних до підсумкової форми контролю:

залік — від 80 до 100 балів

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль, тестування та самостійна робота										Залік	Сума
Розділ 1				Розділ 2		Розділ 3		Розділ 4			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	20	100
7	7	7	12	7	7	7	7	7	12		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

(за умови, якщо цей вид занять передбачений навчальним планом)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів, які може отримати здобувач
1	1. Медіаосвіта та медіаграмотність як основні категорії. 2. Особливості та характеристики масової комунікації	2	4
2	3. Основи законодавчого регулювання діяльності медіа в Україні	2	4
3	Дотримання професійних стандартів в роботі медіа та їх порушення	2	4
4	Комерційна складова діяльності медіа	2	4
5	«Традиційні» види медіа	5	4
6	«Нові» види медіа. Роль Інтернету у роботі сучасних медіа	2	4
7	Особистість та вплив медіа на її формування	2	4
8	Види маніпуляцій у медіа.	2	4
9	Реклама – інструмент маніпулювання	2	4
10	Критичний підхід під час аналізу медіа текстів різних видів медіа	2	4

10. ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів, які може отримати здобувач
1	Теорії масової комунікації	8	2
2	Особливості законодавчого регулювання медіа сфери в Україні	8	2
3	Стандарти журналістської етики	8	2
4	Особливості комерціалізації медіа сфери в Україні	8	2
5	Специфіка роботи телебачення, кінематографу, газет, журналів, радіо, відеоігор в Україні на сучасному етапі	8	2
6	Сучасні тенденції в сфері нових медіа. Інтернет у роботі медіа	8	2
7	Формування особистості під впливом медіа	8	2
8	Ознаки маніпуляцій в медіа	8	2
9	Реклама як різновид маніпулювання людьми	8	2
10	Робота із текстами різних медіа, що висвітлюють ті ж самі події	8	2

11. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОЇ ФОРМИ КОНТРОЛЮ

1. Історія розвитку медіаосвіти.
2. Медіаосвіта в Україні.
3. Ключові теорії медіаосвіти.
4. Інформація в журналістиці.
5. Текст та інші носії інформації в мас-медіа.
6. Поняття «комунікація».
7. Властивості мас-медіа.
8. Правове й етичне регулювання діяльності медіа в Україні.
9. Авторське право та суміжні права в медіапросторі.
10. Поняття етичного кодексу та його роль.
11. Функція професійних стандартів журналістики.
12. Своєрідність медіаінформації.
13. Бізнес-модель медіакомпанії
14. Телебачення.
15. Кінематограф.
16. Газети.
17. Журнали.
18. Радіо.
19. Відеоігри
20. Достовірність.
21. Соціальні мережі
22. Інтернет-медіа. Кібер-простір.
23. Нові носії і платформи.

24. Проблема медіасоціалізації.
25. Проблема медіазалежності.
26. Правила користування медіа.
27. Медіаосвіта та її вплив на розвиток дитини.
28. Поняття маніпулятивності.
29. Емоційні мотиви рекламного впливу на особистість реципієнта.
30. Критичне сприйняття.
31. Декодування медіатекстів.
32. Аналіз медіа в контексті ринку.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Обов'язкова

1. Інфомедійна грамотність – невід’ємна складова навчального процесу закладу вищої освіти : збірник статей / Редкол. : В. Ф. Іванов (голов. ред.) [та ін.]. – Київ : Академія української преси, IREX, Центр Вільної преси, 2021. – 400 с.
2. Медіа та пандемія: експертний зріз. Як змінились медіа під час пандемії в 2020 році / Андрусечко П., Мацука О., Мороз В., Погорелов О., Томіленко С. / за заг. ред. В. Іванова. К. : Академія української преси, Центр вільної преси, 2020. – 52 с.
3. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф.
4. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна.— Київ: Центр вільної преси, 2012. — 352 с.
5. Медійно-інформаційна грамотність [Текст] : web-показчик / укладач: Антоненко Л.М. – Краматорськ, 2019. - 12с.
6. Методичні «родзинки» онлайн-тренінгу з медіаграмотності «Будь в тренді: МІГ в online!» : практичний посібник / Іванова Т., Ізбаш С. / за заг. ред. В. Іванова. К. : Академія української преси, Центр вільної преси, 2020. 96 с.

Допоміжна

7. Джинчарадзе Н. Г. Інформаційна культура особистості. – К. : Укр. Центр духов. культури : Тов. «МФА». – 1996. – 184 с.
8. Діпфейк та дезінформація : практ. посіб. / Агнешка М. Вальборска ; пер. з нім. В. Олійника – К. : Академія української преси ; Центр Вільної Преси, 2020. – 36 с.
9. Збірник статей Восьмої міжнародної науково-методичної конференції «Критичне мислення в епоху токсичного контенту». – Київ : Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2020. – 494 с.
10. Збірник статей Сьомої міжнародної науково-методичної конференції: Сучасний простір медіаграмотності та перспективи його розвитку. – Київ. : Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2019. – 435 с.
11. Костенко Н. В., Іванов В. Ф. Досвід контент-аналізу: Моделі та практики : Монографія. — К. : Центр вільної преси, 2003. — 140 с.
12. Медіаграмотність для бібліотекарів: практичний посібник. Навчальне видання. / Ю. М. Зоря, Н. М. Степанова, В. І. Потапова / За редакцією О. В. Волошенюк, Р. І. Євтушенко. — Київ: Ака демія української преси, Центр вільної преси, 2021. – 75 с.
13. Медіаосвіта в школі та на уроці: Основи і приклади / За загал. ред. В.Ф. Іванова; Пер. з нім. В. Климченка. — К. : Академія української преси, Центр вільної преси, 2020. — 405 с.
14. Освітні практики із запобігання інфомедії, або Як не ізолюватися від правди. Навчальний посібник / Волошенюк О. (розділ 2, 3, 5), Дегтярьова Г. (розділ 2), Каліберда М. (розділ 1), Мокрогуз О. (розділ 3), Потапова В. (розділ 4), Шаламов Р. (розділ 1) / За редакцією Волошенюк О., Євтушенко Р., Іванова В., Кулакова А. — Київ: АУП, Інтерньюз-Україна, ЦВП, 2020. – 68 с.
15. Як можна протидіяти «фейковим новинам»? : Аналіз. – Київ: Фонд Фрідріха Науманна за Свободу, Академія української преси, 2019

Інформаційні ресурси

16. <http://medialiteracy.org.ua/> - портал з медіаосвіти та медіа грамотності.
17. <https://ms.detector.media/> - українське інтернет-видання про медіа.
18. <http://mediadrivеr.online/> - Он-лайн посібник для підлітків «Медіадрайвер».

19. <http://www.aup.com.ua/category/library/> - Бібліотека масової комунікації та медіа грамотності від Академії Української Преси.
20. https://courses.prometheus.org.ua/courses/UQx/THINK101/2016_T2/about - Наука повсякденного мислення
21. <https://video.detector.media/special-projects/novynna-gramotnist-i22> - он-лайн курс «Новинна грамотність» від «Детектор медіа».
22. http://irex.mocotms.com/ml_web/story_html5.html - Дистанційний навчальний курс «Медіаграмотність для громадян».
23. <https://irex.mocotms.com/> - он-лайн ігри «Медіаграмотна місія», «Медіаграмотність для громадян».
24. http://mip.gov.ua/files/pdf/antifake_ua_web.pdf - Видання «Як розпізнати фейк?» від Міністерства інформаційної політики України.
25. https://issuu.com/pictoric.ua/docs/book_media - Видання «Довіряй, але перевіряй. Медіаграмотність в українському суспільстві» від клубу ілюстраторів Pictoric.
26. <http://mediaosvita.org.ua/uk/> - Медіапсихологія і медіаосвіта.
27. <https://verified.ed-era.com/ua> - онлайн-курс з медіаграмотності “VeryVerified”
28. <https://osvita.dii.gov.ua/> - освітня онлайн-платформа від Міністерства цифрової трансформації України
29. <https://osvita.dii.gov.ua/digigram> - національний тест на цифрову грамотність «Цифрограм»
30. <http://imi.org.ua> - Інститут масової інформації.